

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ตระหนักกันดีอยู่แล้วว่าปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และโดยเฉพาะการเติบโตอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสังคมที่มีความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง การพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้น เพื่อให้ใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้อง สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง จึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง และการที่จะพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถตามที่ต้องการนั้น ย่อมต้องอาศัยระบบการศึกษาเป็นเครื่องช่วย เพราะกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (ปิ่น มาลากุล, 2518)

แต่จากสภาพปัจจุบันพบว่า คนส่วนใหญ่ของประเทศยังคงได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับเพียง 6 ปี ย่อมเป็นการไม่เพียงพอที่จะตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ประกอบกับช่วงอายุของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งยังเล็กเกินไป เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการได้ กล่าวคือ การพึ่งตนเอง การมีความรู้พื้นฐานเพียงพอในการทำงานอาชีพ และการครองตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ตลอดจนการเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวให้ทันกับความก้าวหน้า ความเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ได้ และเมื่อพิจารณาถึงอัตราการศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ายังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด มีนักเรียนศึกษาต่อเพียง

ร้อยละ 44.96 เท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) ซึ่งจากการสำรวจและวิจัยเพื่อค้นหาสาเหตุของการไม่เรียนต่อระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีสาเหตุที่สำคัญสรุปได้ 5 ประการ คือ (กองแผนงาน, กรมสามัญศึกษา, 2530)

1. ความยากจนของผู้ปกครอง ทำให้ไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อได้
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ห่างไกลบ้าน เด็กต้องเดินทางไกล และการคมนาคมระหว่างบ้านและโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่สะดวก
3. ผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานอยู่ช่วยงานบ้านและงานอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว
4. ผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
5. ผู้ปกครองเข้าใจว่าการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา เป็นสาเหตุสำคัญให้เยาวชนทั้งถิ่นฐานและอพยพเข้ามาในเมืองใหญ่ เพื่อเลือกและหางานอื่นที่เห็นว่าตรงกับความรู้ความสามารถเมื่อหางานทำไม่ได้ก็กลายเป็นคนว่างงาน

นอกจากสาเหตุดังกล่าวแล้ว จากผลการวิจัยของ บุญมี เปรยอด และกรรณิการ์ สัจกุล (2534) เกี่ยวกับอัตราการศึกษาต่อขึ้นมัธยมศึกษาต่ำ : สภาพการณ์ ก่อนแผนฯ 7 ยังพบอีกว่า สาเหตุของการไม่ศึกษาต่อขึ้นมัธยมศึกษาของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ 1) บิดามารดาอยากจนไม่สามารถส่งเสียได้ 2) โรงเรียนมัธยมอยู่ไกล และ 3) บุตรไม่ต้องการเรียนและเรียนไปก็ไม่มีความหมาย ซึ่งประเด็นหลังนี้นับว่าเป็นสิ่งที่น่าวิตก เพราะได้แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองและนักเรียนยังไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา

จากสภาพการณ์ดังกล่าว รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้เยาวชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สูงขึ้น และถือเป็นภารกิจที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วน จึงได้กำหนดนโยบาย เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531 ว่า "เร่งรัดการส่งเสริมการอนุบาลชนบท การขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยจะจัดควบคู่กันไปกับการขยายการศึกษาภาคบังคับ และการเตรียมพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียนทุกระดับเพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนส่งเสริม

ศีลธรรม จริยธรรม และวินัยของนักเรียนและคนในชาติเป็นพิเศษ" (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาของประเทศ ได้สนอง
ตอบนโยบายของรัฐบาล โดยได้มอบหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในระดับ
มัธยมศึกษาขึ้นไปดำเนินการ และเพื่อให้การขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว
และทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตชนบทที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำ และประชาชนมี
ฐานะยากจน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) จึงได้มีคำสั่งที่
457/2533 เรื่อง ให้เปิดโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ
ต่ออีก 3 ปี โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน เปิดทำการสอนครั้งแรกจำนวน 119 โรงเรียน ในปีการศึกษา
2533 ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และ
สำหรับการคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาเข้าร่วมโครงการนั้นมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่มีสถานที่เพียงพอและเอื้ออำนวยต่อการฝึก เรียน ทำ
กิจกรรมการเกษตร
2. มีอาคารสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ ครุภัณฑ์ สนับสนุนการเรียนการสอนใน
ระดับมัธยมศึกษา
3. มีผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนอาชีพ กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ นักเรียน
สามารถมีรายได้ระหว่างเรียนได้
4. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบท ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษา
ประมาณ 5 กิโลเมตร เมื่อเปิดทำการสอนจะต้องไม่กระทบกระเทือนโรงเรียนมัธยมศึกษา
5. ผู้บริหารและคณะครูมีความสนใจ ตั้งใจ กระตือรือร้นและเสียสละ
เต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2533) นั้น ได้ปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง โดยมุ่งให้
นักเรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการ

ประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ โดยเน้นความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ ซึ่งในส่วน
ของโครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วยวิชาบังคับแกน วิชาบังคับเลือก วิชาเลือกเสรี และ
กิจกรรม โดยมีรายละเอียดของแต่ละวิชาดังนี้

1. กลุ่มวิชาภาษา ประกอบด้วยวิชาภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดย
วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับแกน 4 คาบ/สัปดาห์/ภาค ส่วนวิชาภาษาต่างประเทศไม่อยู่ในกลุ่ม
วิชาบังคับ

2. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ประกอบด้วยวิชาวิทยาศาสตร์และ
คณิตศาสตร์ ทั้งสองวิชานี้เป็นวิชาบังคับแกน 3 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ยกเว้นวิชาคณิตศาสตร์
ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่มีอยู่ในกลุ่มวิชาบังคับเลย

3. กลุ่มวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาบังคับแกน และบังคับเลือกอย่างละ 2 คาบ/
สัปดาห์/ภาคเรียน

4. กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ ประกอบด้วยวิชาพลานามัย และศิลปศึกษา โดย
วิชาพลานามัยเป็นวิชาบังคับแกน 1 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน เป็นวิชาบังคับเลือก 2 คาบ/
สัปดาห์/ภาคเรียน ส่วนวิชาศิลปศึกษาอยู่ในวิชาบังคับแกน 1 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน

5. กลุ่มวิชาการทำงานและอาชีพ ประกอบด้วยวิชาการทำงานและอาชีพ โดยวิชา
การทำงานเป็นวิชาบังคับเลือก 2 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน ส่วนวิชาอาชีพไม่เป็นวิชาบังคับ

ส่วนวิชาเลือกเสรีนักเรียนสามารถเลือกเรียนได้จากทุกกลุ่มวิชา ในชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นละ 10 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
อีก 13 คาบ/สัปดาห์/ภาคเรียน

กลุ่มวิชาการทำงานและอาชีพเป็นกลุ่มวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญและมีลักษณะเด่นที่เอื้อต่อ
นักเรียนในชนบท เพราะกลุ่มวิชานี้มุ่งให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงานและรู้จัก
กระบวนการจัดการ โดยได้แบ่งออกเป็น 2 วิชา คือ วิชาการทำงาน เป็นวิชาบังคับเลือก
ประกอบด้วย 5 รายวิชา คือ งานบ้าน การจัดการในบ้าน งานช่างพื้นฐาน งานเกษตรพื้นฐาน
และงานผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น ส่วนวิชาอาชีพเป็นวิชาเลือกเสรี ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน
ได้แก่ กลุ่มงานผลิต กลุ่มงานบริการ กลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการและกลุ่มปฏิบัติงาน

อาเซียนอิสระระหว่างเรียน มีจุดประสงค์สำคัญของวิชาคือ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของวิชาอาเซียน มีความสามารถและทักษะในอาเซียน มีเจตคติที่ดี และมีคุณธรรมในการ ประกอบอาเซียนตลอดจนสามารถในการจัดการธุรกิจ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบดำเนินการตาม โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และแนวดำเนินการของหลักสูตร และเนื่องจากเป็นโครงการที่จัดให้นักเรียนที่อยู่ใน เขตชนบทห่างไกลที่มีฐานะยากจนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งนักเรียนเหล่านี้ต้องการเตรียม ตัวเพื่อที่จะจบออกไปประกอบอาชีพ ดังนั้นในการจัดแผนการเรียนวิชาอาเซียนเพื่อให้นักเรียน ได้เลือกวิชาอาเซียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจจึงเป็นเรื่องสำคัญในการจัดแผน การเรียนวิชาอาเซียน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญ 2 เรื่อง คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ, 2534)

1. คุณลักษณะของนักเรียนที่ต้องการมี 3 ประการ คือ
  - 1.1 สามารถพึ่งตนเองได้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความ สามารถในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง หรือการลดปัญหาให้น้อยลง และไม่หลบหลีกปัญหา
  - 1.2 มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หมายถึง การที่ นักเรียนสามารถค้นพบความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และสามารถประกอบอาชีพใน ลักษณะต่าง ๆ เช่น การเข้าสู่กำลังแรงงานในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมหรือบริการ ตลอดจน การสร้างงานของตนเองได้ตามสมควร
  - 1.3 การครองตน หมายถึง การที่นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความ ประพฤติดี สามารถดำรงชีวิตในระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุข
2. แนวการใช้หลักสูตร มุ่งเน้นในเรื่องต่อไปนี้
  - 2.1 ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
  - 2.2 จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพท้องถิ่น
  - 2.3 ส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน

2.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือก และเปลี่ยนแปลงแผนการเรียนตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด

นอกจากจุดเน้น 2 ประการดังกล่าวแล้ว ในคู่มือการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา ยังกล่าวถึงสภาพความสำเร็จของการบริหารหลักสูตรว่า การจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมีการปรับเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถและบุคลิกภาพของตนจนถึงขีดสูงสุด โดยเน้นการประกอบอาชีพมากกว่าการศึกษาต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจและเลือกที่จะศึกษาว่าในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น โรงเรียนได้ดำเนินการอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ประกอบกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นภาระหน้าที่ใหม่ของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาใน 2 ระดับนี้ ย่อมมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะมีประโยชน์สำหรับครูผู้สอน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร จะได้นำไปพิจารณาต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา ตาม

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

คำถามที่ต้องการคำตอบ

การจัดวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีสภาพและปัญหาในการดำเนินการอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

1. การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ
2. การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ
3. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2533 ซึ่งจะมีประเด็นศึกษา ดังนี้

1. ประเภทวิชาอาชีพที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มงาน
2. สภาพการจัดวิชาอาชีพ
  - 2.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ประกอบด้วย
    - 2.1.1 การจัดแผนการเรียน
    - 2.1.2 การจัดเตรียมบุคลากร
    - 2.1.3 การจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
    - 2.1.4 การจัดเตรียมสื่อการสอน
    - 2.1.5 การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน

- 2.1.6 การจัดเตรียมบริการแนะแนว
- 2.1.7 การจัดเตรียมการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ
- 2.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ประกอบด้วย
  - 2.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 2.2.2 การใช้สื่อการสอน
  - 2.2.3 การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน
  - 2.2.4 การวัดผลและประเมินผล
  - 2.2.5 การจัดบริการแนะแนว
  - 2.2.6 การนิเทศและติดตามผล
- 2.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ ประกอบด้วย
  - 2.3.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ
  - 2.3.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ
- 3. ปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ประกอบด้วย
  - 3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ
  - 3.2 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ
  - 3.3 ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สามารถนำไปปรับปรุงและส่งเสริมการจัดวิชาอาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สำหรับใช้ในการปรับปรุงการจัดวิชาอาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดวิชาอาชีพ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ และการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

วิชาอาชีพ หมายถึง วิชาอาชีพที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้เป็นวิชาเลือกเสรีที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียน จำนวน 13 หน่วยการเรียนรู้ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ครูแนะแนว หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่จัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 119 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครูแนะแนว ในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประจำปีการศึกษา 2533 ซึ่งแยกได้ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียน	119 คน
ครูผู้สอนวิชาอาชีพ	230 คน
ครูแนะแนว	119 คน
รวม	468 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended) แบ่งเป็น 4 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เกี่ยวกับประเภทวิชาอาชีพที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มงาน
- ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
- ตอนที่ 4 เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ ตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนวิชาอาชีพชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครูแนะแนว มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended) โดยในแต่ละฉบับจะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล การจัดวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
- ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล การจัด วิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

แบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับจะมีโครงสร้างเหมือนกัน แต่จะแตกต่างกันประเด็นรายละเอียดที่เกี่ยวกับแต่ละตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล ดังรายละเอียดที่แนบไว้ในภาคผนวก

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรและการจัดวิชาอาชีพ

3.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างทั้ง 3 ฉบับ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำมาพิจารณาแก้ไข

3.3 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์ ตามข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำ

3.4 นำเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขแล้ว ไปใช้กับกลุ่มประชากรที่กำหนด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือ ส่งไปให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูแนะแนว โดยใช้บริการทางไปรษณีย์ และเก็บรวบรวมทางไปรษณีย์ด้วยเช่นกัน

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน ไปทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และใช้ค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทวิชาอาชีวะที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มงาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดวิชาอาชีวะ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

5.4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดวิชาอาชีวะ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยลำดับขั้นตอนของการเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามที่ต้องการคำตอบ ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และการนำเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวม
ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบ
แบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทวิชาอาชีพ
ที่เปิดสอนในแต่ละกลุ่มงาน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดวิชาอาชีพ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดวิชาอาชีพ

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ในส่วนสุดท้ายเป็น
รายการอ้างอิงและภาคผนวก

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย